

Van zôon segaor worrle raor.

Sliedrechts Dialect

Rôôke en vape

't Lijkt nog mor zô kort geleeje dat 'r overaal nog gerôôkt wier. Thuis en op 't waarek, in de traain, de bus en de bie. Ok in de ziekehuize wier d'r volop gerôôkt en nie aallêen deur de petiënte. Ok 't persenêël, van zuster tò chirureg rôôkte as 'n bovebôôt. Onze huisarts, dokter van Gangele, liep aal z'n daege met 'n pijp in z'n kaonis. Rôôke was aailijk net zô nermaol as ete en drinke, 't hoorde d'r gewoon bij en ellek durrep hà wel 'n paor tebekzaoksies. 'k Denk dat 'r in Slierecht wel 3 of 4 tebakswinkeltjies wazze, soms was dà nie veul meer as 'n omgebouwde voor-kaomer met 'n tôônbank, 'n kassao en 'n voorraed segrette en segaore op 'n paor planke aan de muur. Toe de ontdekkingsraaiziger Cristoffel Columbus en z'n bemanning in Centraol Americao aanlandde, troffe ze daer rôôkende indiaone aan. De blaore van de tebakspant wiere daer aal duzende jaere gebruikt. Nie aallêen om te rôôke,

maor die plant zou ok 'n geneeskrachtige waareking hebbe tege aallerlaai kwaole. Zôdoende nam Columbus een hêël stellechie van die tebakspante mee trug naer Spanje, waer ze deur 't waareme klimaot, meraokels goed groeide. Mor 't was veul voordêêliger om de tebakspant in de kelonisch te verbouwe, Daer hadde ze ommers al rubber- en suikerplantaozies waer ze de slaove 't zwaere waarek liete doen. Zôôas in't spreekwoord 'wie appele vaert, die appele eet' wazze zêêloi de êeste westerlinge die begonne mè rôôke. D'r kwam ok sebiet 'n rôôkverbod deur Jacobus I van Engeland, de Russische tsaor en de kathelieke kaarek. Ze vonge 't een barrebaors en haaides rituwêël. Laeter, in de gouwe êeuw, was rôôke min of meer ingeburregerd, mor 'n heer van stand en rijkdom diende snuiftebak te gebruike, want rôôke was voor 't voetvollek, 't gepeupel. Die snuiftebak wier bewaord in 'n zullevere of

gouwe snuifdôôs. Dà was 'n staotus symbool in de gouwe êeuw. Zô rond 1650 wier d'r ok in Nederland tebak geteeld en zôdoende gong de prijs van tebak naer omlêeg en kwamme d'r steeds meer rôôkers. 'k Het 'r effies 'n paor cijferties van opgezocht. In 1970 rôôkte 75% van de manne en 42% van de vrouwe. Pas nae 1970 begon 't aantal rôôkers te daole omdà de anti-rôôk dokter Lenze Meinsma begon te waarschouwe hoe slecht rôôke aailijk is. In dagblaoje, op tv en op de raodio, d'r was gêen ontkomme aan. Dr. Meinsma was overaal. D'r wier êest wà lacherig over gedaen, mor die man hà gewoon gelijk. 't Nieuwe rôôke hiet vopen (veepe), vloeistof mè nicotine verdampe in 'n E-segret. In êen vape zit meer nicotine as in 'n paksie shag, extreem verslaovend en ongezond. Tijd voor 'n nieuwe Dr. Meinsma.

Een mandemaokertie